

Ooper «La Traviata» rahvusoperis Estonia

Dirigent Vello Pähn
Lavastaja Neeme Kuningas
Kunstnik Anna Kontek (Soome)
Osades: Tatjana Romanova, Anna Samuil, Nadia Kurem, Aleksandrs Antonenko, Mati Kõrts, Vello Jürna, Riina Airene, Vainke Kiik, Helen Lokuta, Rauno Elp, Aare Saal, Urve Tauts, Alar Haak, Voldemar Kuslap, Villu Valdmaa, Mati Palm, Teo Maiste jt
Esietendus
19. detsembril 1997

Rahvusoperi «Traviata» on suurejoonelisem ja mastapsem.

Harri Rospu

Kaks «Traviatat»: Vanemuine vs Estonia

ALVAR LOOG
esteed

Pole just igapäevane, et meie mõlema muusika-teatri laval etendub paralleelselt üks ja seesama ooper. Nüüd on see aeg käes: juba kaheksandat hooaega Estonia repertuaaris püsivale «Traviatale» (lavastaja Neeme Kuningas) li-

tus. Ja kui elu lõpeb, siis pole enam midagi – elu ja surm pole kunagi korraga, mõlemale võib aga möötme ja tähenduse anda üksnes armastus. Sedasama näib ütlevat ka Verdi muusika.

Kaks violettat

Nii saab mõistetavaks, miks maestro lõbutüdrukus roman-

ginis» Lenskina oma lüürilise tenori maksma pannud Oja on tänasel päeval peaaegu ideaalilähedane Alfredo. Tema rollilahendus viis mind esmakordselt mõttele, et «Traviata» on vaatamata oma nimele hoopis Alfredo lugu (olguigi, et muusika kinnitab vastupidist).

Mati Kõrts, kes laulab sama osa nii Estonia kui Vanemuise

Vanemuise solistide trio kolmanda liikmena esietendusel publiku südame võitnud Aare Saal oli isa rollis lihtsalt suurepärase, ent minu jaoks natuke liiga empaatiline ja pehme.

Lavastused Verdit väärt

Rahvusoperi «Traviata» oli ühtaegu nii suursugusem

surm oli kogu eelneva toreduse pühkinud.

Seesugune modernne sümbolism laseb aga vaatajal unustada, et tegu on kurtisaaniga. Sotsiaalne mõde ning ajastu – kui traagika sünniks vajalik kontekst – jäävad siin üleisikulisel surma ees tagaplaanile. Estonia lavapilt oli lõpustseenis seevastu tavatult hele, surm

Praegmise mõlema muusika-
teatri laval etendub pa-
rallelselt üks ja seesama ooper.
Nüüd on see aeg käes: juba ka-
heksandat hooaega Estonia re-
pertuaaris püsivale «Traviatale»
(lavastaja Neeme Kuningas) li-
sandus ülemöödunud nelja-
päeval Vanemuises esietendu-
nud Taisto Noore versioon sel-
lest Giuseppe Verdi suurteose-
st.

1853. aastal esmakordselt
publiku ette jõudnud
«Traviata» hämmastas kaasaeg-
seid nii oma kangelanna kui
viimasele omistatud haigusega.
Täna ollakse leplikumad:
möödunud reede õhtul, um-
bes neil minuteil, kui enamik
eestlastest riigiteleviiooni pä-
vauudistest järgmise päeva il-
mateadet ootas, suri kurtisaan
Violetta üheaegselt nii Estonia
kui väikese Vanemuise laval
vahetult enne aplausitormi ti-
sikusse.

«Traviata» räägib sotsiaal-
sest ebavõrdsusest, ühiskond-
likest tabudest, elupõletami-
sest, ning muidugi armastu-
sest. Ja kus on palju armastust,
seal luurab alati ka surm. Va-
nemuises avamängu ajal lava-
le toodud kirst visualiseeris
muusikas leiduva ettekuulutu-
se, raamides kogu etenduse lei-
nalindiga veel enne suurejoo-
nelisi peostseene ning tärkavat
armastust.

Kuninga käsitlus helgem

Lavastaja Taisto Noor näi-
tas justkui näpuga. Ent millises
suunas? Mis sai Violettale saa-
tuslikuks? Oli see tiisikus, sot-
siaalne topeltmoraal, ohvri-
meelsus, lunastusvajadus või
armastus? Jah, Violetta suri tu-
berkuloosi, kõhides juba ava-
vaatuse valsiviiside saatel
verd, ent kas suutsid armastus
ja ohver tema varasemat elu
lunastada?

Neeme Kuninga «Traviata»
on keskendunud rohkem elu-
le, tema lavastuses domineeri-
vad helgemad toonid. Violetta
sureb ka Estonia laval, ent al-
les koos muusikaga. Eelnevates
piltides valitsevad elu ja armas-

te ja armastuse mõõde ning ajastu
– kui traagika sünniks vajalik
kontekst – jäävad siin üleisiku-
lise surma ees tagaplaanile. Es-
tonia lavapilt oli lõpustseenis
seevastu tavatult hele, surm
jõudis Violetta haigevoodisse
üksnes kujundlikult.

Kaks Violettat

Nii saab mõistetavaks, miks
maestro lõbutüdrukus roman-
tilist kangelannat nägi. See jul-
ge tõekspidamine on koos aja-
loolise kontekstiga kaotanud
pealtnäha suure osa oma väl-
jendusjõust. Ometi viskab
«Traviata» kinda ka tänasele
vaatajale. Iseasi, kas vii-
mane seda märkab või
üles korjata viitsib.

Estonia lavastuses on
aastate jooksul laulnud
kümnekond erinevat
Violettat. Eelmisel reedel
sai publik kuulda Tatjana
Romanovat. Nädalapäevad va-
rem toimunud Tartu esieten-
dusel säras samas rollis Svetla-
na Trifonova.

Mõlema Venemaalt impor-
ditud soprani voorustena tõu-
sevad esile suhteline noorus,
selge tämber ning rolli seisuko-
hast psühholoogiliselt usuta-
vad kehavormid.

Svetlana Trifonova suutis
elama panna mõlemad
Violettale kirjutatud aariad, te-
ma hääli harmoneerus hästi te-
nor Jan Oja lüürielse tämbriga.
Paraku jäi nüansseeritusest
puudu just viimase vaatuse ot-
sustavates stseenides.

Kavalehe kinnitusele oli Tar-
tu esietendus Trifonovale kuul-
sa kurtisaani osas debüüdiks.
Loodetavasti jõuab tema Violet-
ta eeloleva talve jooksul veelgi
kasvada. Sama loodan ka Va-
nemuise koorilt, kelle noorus-
lik tormakus esietendusel ko-
hati helipilti rabedust külvas.

Estonia lavalt nähtud Tatja-
na Romanova oli Violettanä-
tervikelikum, ehkki ka tema hel-
ge tämber ei kannan (veel) päris
kõiki tundevarjundeid (taas jäi
dramaatilisusest puudu lõpu-
stseenis). Romanova esimese
vaatuse finaalis esitatud
aaria-duett oli oma veenvas
voolavuses aga maailmatase!

Suurima üllatuse valmistas
mulle Jan Oja (Vanemuine).
Juba Mikiveri «Jevgeni One-

kanenduse mõõde ning ajastu
selt mõttele, et «Traviata» on
vaatamata oma niiele hoopis
Alfredo lugu (olguigi, et muusi-
ka kinnitab vastupidist).

Mati Kõrts, kes laulab sama
osa nii Estonia kui Vanemuise
lavastustes, on *bel canto's* ehk
Ojast küll tehniliselt parem,
ent Alfredona minu jaoks liiga
aristokraatlik, mänguline ja
operetlik – aga see on maitse
küsimus.

Suurima üllatuse valmistas mulle Vanemuise etenduses Jan Oja, kes on peaaegu ideaalilähedane Alfredo.

«Traviata» muusikalise dra-
maturgia suurima puudusena
riivab kõrva kontrastide vähe-
sus duettides ja ansamblites –
nii tenori kui baritoni partiid
on kirjutatud lüürielsele mees-
häälele. Neeme Kuningas on
püüdnud intriigi kunstlikult
suurendada: meeldiva vahel-
dusena laulis tema lavastuses
isa partiid hoopis autoritaarse
tämbriga Rauno Elp.

Ooper «La Traviata» Vanemuises

Dirigent Lauri Sirp
Lavastaja Taisto Noor
Kunstnik Liina Pihlak
Osades: Svetlana Trifonova, Alla Popova, Tatjana Romanova, Mati Kõrts, Jan Oja, Aare Saal, Karmen Puis, Jaan Willem Sibul jt
Esietendus
28. oktoobril 2004

Jan Oja ja Svetlana Trifonova.

Ove Maidla

natuke liiga empaatiline ja
pehme.

Lavastused Verdit väärt

Rahvuskooperi «Traviata»
oli ühtaegu nii suursugusem
kui ka voolavam, mis mastaa-
pe ja lavastaaži arvestades po-
le ka ime. Muusikat ja soliste
toetasid kunstnik Anna
Konteki loodud liikuvad deko-
ratsioonid (keegi hea inimene
võiks ainult peeglid puhtaks
pesta).

Väikese Vanemuise püüne
on peo- ja ballistseenideks na-
tuke kitsas, ent tundus pärast
tennisehalli «Aidat» kodusem
kui kunagi varem.

Tema sobivus «Traviatale»
tuli ilmsiks just teise vaatuse
esimese pildi ning kolmanda
vaatuse kammerlikes stseeni-
des.

Kolmanda vaatuse mo-
dernselt lakooniline lavaku-
jundus (kunstnik Liina Pihlak)
paitas üheaegselt silma ja sun-
dis kulmu kergitama. Vaataja
pilgule avanes külmades ja elu-
tutes toonides tühi lava (val-
gus Ene Valge), millelt lähenev

